

**Tarkastuslautakunnan
arviointikertomus
2023**

Arviointiprosessi ja sen tietolähteet

Tarkastuslautakunnan lakisääteinen arviointityö perustuu koko toimikaudeksi laadittuun arviointisuunnitelmaan. Arvioinnin vuosittaiset painopistealueet on määritelty suunnitelmassa. Jokaisen talousarviovuoden arviointia varten laaditaan vuosittain erillinen työohjelma. Tarkastuslautakunta arvioi ensisijaisesti kaupungin tilinpäätöksen perusteella, miten talousarviossa vahvistetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet. Talousarviovuoden aikana tarkastuslautakunta arvioi kaupungin toimintaa tutustumalla toimielinten pöytäkirjoihin, keskustelemalla luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden sekä henkilöstön kanssa, vierailemalla tarvittaessa muutamassa valitussa toimintayksikössä ja tutustumalla erilaisiin selvityksiin.

Kristiinankaupungin tarkastuslautakunnassa on viisi varsinaista jäsentä, jolla kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Kaupunginvaltuusto on valinnut seuraavat jäsenet tarkastuslautakunnan toimikaudelle 2021–2024:

Varsinainen jäsen

Kaj Kärr, puheenjohtaja
Tapani Rentola, varapuheenjohtaja
Tommy Englund
Birgitta Björse
Kerstin Roos

Henkilökohtainen varajäsen

Gun Knuts
Peter Kamlin
Veronica Walgren
Christer Rönnlund
Nina Jolkkonen-Porander

Tarkastuslautakunta on kokoontunut viisi kertaa käsitelläkseen toimintavuotta 2023, kuullut vastaavia viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä ja tutustunut eri vastuualueisiin työohjelman mukaisesti. Kaupunginlakimies Niklas Granö on toiminut lautakunnan kokousten sihteerinä. BDO Audiator Oy on hoitanut lakisääteistä tilintarkastusta vastuunalaisen tilintarkastajan JHT, KHT Andreas Holmgårdin johdolla. Ammattitilintarkastajat ovat kutsusta osallistuneet tarkastuslautakunnan kokouksiin.

Tilivelvollisuus

Kuntalain 125 §:n mukaan tilivelvollisia ovat kunnan toimielinten jäsenet ja johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisina viranhaltijoina voidaan pitää toimielimen esittelijöitä ja toimielimen tehtäväalueella itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavia viranhaltijoita ainakin silloin, kun he ovat suoraan toimielimen alaisia. Kuntalaki ei vaadi tilivelvollisten viranhaltijoiden määrittelemistä ennakolta. Tilivelvollisten ja muiden vastuullisten kannalta on kuitenkin selkeämpää, jos he tietävät, heitä vastuuvapauslausuma koskee. Tilinpäätöksestä käy ilmi, ketkä ovat tilivelvollisia viranhaltijoita.

Tilivelvollisella on vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä. Sisäinen valvonta tarkoittaa muun muassa seurantaan talousarviovarojen riittävyydestä ja tavoitteiden toteutumisesta.

Tilivelvollisuus tarkoittaa sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi (tarkastuslautakunnan valmistelun pohjalta), häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä.

Kaupungin tilivelvolliset toimielimet ja viranhaltijat ovat seuraavat:

Tilivelvolliset toimielimet	Tilivelvolliset viranhaltijat
Kaupunginhallitus	Kaupunginjohtaja, kaupunginlakimies
Suomenkielinen koulutuslautakunta	Sivistysjohtaja
Ruotsinkielinen koulutuslautakunta	Sivistysjohtaja

Tekninen lautakunta	Tekninen johtaja
Hyvinvointilautakunta	Hyvinvointijohtaja

Sidonnaisuusrekisteri

Kuntalain 84 §:n mukaan tarkastuslautakunta vastaa kunnan sidonnaisuusrekisteristä. Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoituksen valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollisen jättämään uuden ilmoituksen tai täydentämään ilmoitustaan. Rekisteri on tarkistettu ja hyväksytty vuoden aikana. Kaikki, jotka kuntalain nojalla ovat velvollisia ilmoittamaan sitoumuksensa, ovat tehneet sen.

Vuoden 2022 arviointikertomuksen käsittely

Kuntalain 121 §:n nojalla kaupunginhallituksen tulee antaa valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Tarkastuslautakunnan vuoden 2022 arviointikertomus käsiteltiin kaupunginvaltuuston kokouksessa 12.6.2023. Kaupunginvaltuusto päätti antaa kaupunginhallitukselle tehtäväksi ilmoittaa hallinnoille niistä havainnoista, joista tarkastuslautakunta on huomauttanut arviointikertomuksessa.

Kaikki lautakunnat hyvinvointilautakuntaa lukuun ottamatta ylittivät vuoden 2022 talousarvion. Taloudelliset tavoitteet eivät täten toteutuneet, ja tarkastuslautakunta katsoi arvioinnissaan, että lautakuntien talousarvion seurannassa oli puutteita.

Tarkastuslautakunta suositteli, että kaupungin rakennuksia koskeva korjausvelka dokumentoidaan siten, että kunnan toimielimillä ja viime kädessä valtuustolla on riittävät edellytykset kohdistaa talousarviovaroja oikeisiin tarkoituksiin. Lisäksi tarkastuslautakunta katsoi, että kehityskeskusteluja koskevat rutiinit tulee käydä läpi siten, että kaikki palvelualueet soveltavat samoja periaatteita, ja että on seuranta henkilöjaoston taholta.

Kaupunginhallitus on ilmoittanut hallinnoille niistä havainnoista, joista tarkastuslautakunta on huomauttanut arviointikertomuksessaan. Ilmoitus tuli tehdä viimeistään 29.9.2023. Kuntalain määräyksistä huolimatta ei ole saatu mitään dokumentoituja vastauksia tarkastuslautakunnan näkökohtiin. Hyvinvointilautakunta on käsitellyt yhden vastineen, mutta hyvinvointilautakunnalla ei ollut talousarvioilyityksiä vuonna 2022 kuten yllä on todettu.

Talouden arviointi ja talousarvion toteutuminen

Talousarvio ja taloussuunnitelma ovat sitovia toimielinten ja henkilöstön suhteen, ja ne ovat toiminnan ohjauksen työkaluja. Kuntalain 110 §:n mukaan talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Talousarvion sitova vaikutus tulee vahvistaa, jotta valtuusto voisi hallinnoida taloutta ja toimintaa. Eri talousarvio-osien sitovuustasot määritellään talousarviokirjan sivulla 12. Käyttötalouden osan erät ovat nettotasolla sitovia valtuustoon nähden. Lautakunta ei saa ylittää valtuuston asettamaa tulosaluetason nettomäärärahaa ilman kaupunginvaltuuston hyväksyntää.

Tuloslaskelman sitovat talousarvioerät ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot, satunnaiset erät ja tilinpäätöserät. Rahoituslaskelmassa antolainojen ja lainakannan muutokset ovat sitovia valtuustoon nähden.

Investointiosan omaisuusryhmät ovat nettotasolla sitovia valtuustoon nähden. Valtuusto hyväksyy kustannusarviot sekä päättää tulojen ja menojen erotuksen määrärahana tai tuloarviona. Jos investoinnin

toteutuminen kohdistuu kahdelle tai useammalle suunnitteluvuodelle, ilmoitetaan kokonaiskustannusarvio ja sen jaksoitus suunnitteluvuosille. Lautakunta ei saa ylittää valtuuston asettamaa omaisuusryhmän nettomäärärahaa tai -tuloarviota ilman kaupunginvaltuuston hyväksyntää.

Talousarvion toteutuma 2023

Kunnan tehtävät muuttuivat olennaisesti sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen myötä. Sivistyssektorista tuli suurin toimintayksikkö ja vuonna 2023 se vastasi 47,5 prosentista Kristiinankaupungin toimintamenoista. Vuoden 2023 talousarvio oli talousarviomuutosten jälkeen ylijäämäinen. Budjetoitu ylijäämä ja myös tilikauden ylijäämä on 1,8 miljoonaa euroa. Vuoden aikana kaupunginvaltuusto käsitteli 10 talousarviomuutosta.

Ulkoiset toimintatuotot olivat 8,3 miljoonaa euroa, mistä vuokratuloja oli 37,6 %. Toimintamenot vähenivät 27,1 miljoonaan euroon, josta henkilöstökustannuksia oli 60,1 %. Ostopalvelut vähenivät voimakkaasti sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen myötä. Toimintakate on -18,7 miljoonaa euroa, kun budjetoitu toimintakate oli -18,2 miljoonaa euroa. Poikkeama talousarvioon nähden on -518 184 euroa netto. Tekninen lautakunta ja sivistyssektori vastaa ylityksistä, jotka osittain tasapainottuvat sillä, että hyvinvoinnin palvelualue ja elinvoimaisuuden palvelualue alittivat talousarvion.

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2023	2022
Toimintatuotot	8 330 403,22	9 313 216,15
Myyntituotot	2 697 098,58	3 871 419,44
Maksutuotot	594 564,97	697 006,58
Tuet ja avustukset	1 683 407,24	1 155 717,76
Muut toimintatuotot	3 355 332,43	3 589 072,37
Toimintakulut	-27 053 517,62	-57 842 082,29
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-13 156 668,64	-12 534 387,60
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	-2 589 269,68	-3 057 224,37
Muut henkilösivukulut	-507 941,55	-582 766,15
Palvelujen ostot	-5 962 982,36	-36 579 283,32
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 653 207,53	-3 821 214,73
Avustukset	-561 582,51	-656 474,69
Muut toimintakulut	-621 865,35	-610 731,43
Toimintakate	-18 723 114,40	-48 528 866,14
Verotulot	15 654 183,98	27 385 027,34
Valtionosuudet	8 693 077,00	23 560 598,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2 190,61	0,00
Muut rahoitustuotot	90 312,33	65 429,51
Korkokulut	-285 356,30	-250 163,07
Muut rahoituskulut	-92 883,60	-91 263,39
Vuosikate	5 338 409,62	2 140 762,25
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 100 887,62	-2 899 408,03
Arvonalentumiset	-406 895,99	-52,28
Tilikauden tulos	1 830 626,01	-758 698,06

Käyttöosan ylitys kompensoituu ylimääräisillä verotuloilla, koska kunnat vielä vuoden 2023 alussa tilittivät kuntaveroja vuodelta 2022 vanhojen tuloveroprosenttien mukaisesti. Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen yhteydessä kuntien verorahoitus väheni, ja näillä poikkeuksellisilla veroprosenteilla, joita kutsutaan myös verohänniksi, oli suuri merkitys kuntatalouden kannalta. Veroja tarkistettiin talousarviossa ylöspäin 824 000 eurolla olemaan 15,6 miljoonaa euroa, eli 354 000 euroa enemmän alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Tämä yhdessä sen kanssa, etteivät korkokustannukset merkittävästi lisääntyneet, johtaa 5,33 miljoonan euron vuosikatteeseen, joka on linjassa muutetun talousarvion kanssa, eli vain 57 000 euroa pienempi.

Suurimmat investoinnit vuonna 2023 olivat Åldersron päiväkeskuksen rakennushankkeen loppuun saattaminen sekä teiden ja katujen asfaltointi ja perusparannus. Åldersro sai ARA-tukea, minkä ansiosta hankkeen nettokustannukset olivat 1,2 miljoonaa euroa vuonna 2023. Asfaltointeihin ja perusparannuksiin käytettiin yhteensä miljoona euroa. Investoinnit rahoitettiin pääosin edellisen vuoden kassavaroilla, joita oli 8,5 miljoonaa euroa vuoden 2022 lopulla, minkä ansiosta kaupungin lainakanta väheni 28,9 miljoonaan euroon. Vuonna 2023 lainakanta per asukas laski 562 eurolla 4 663 euroon per asukas, kun koko maan keskiarvo oli 3 377 euroa per asukas. Lainakannan muutokset ovat kaupunginvaltuuston sitovien määrärahojen puitteissa.

Kristiinankaupungilla on 31.12.2023 mennessä noin 9,2 miljoonan euron kertynyt ylijäämää. Talous on siten tasapainossa kuntalain määräysten mukaisesti. Tarkastuslautakunta toteaa, että väestö vähenee edelleen. Asukasluku 31.12.2023 oli 6 199 asukasta, mikä tarkoittaa, että väestö on vähentynyt 45 henkilöllä verrattuna tilanteeseen 31.12.2022.

Kriisikuntakriteerit

Vertasimme Kristiinankaupungin tilinpäätöksen tunnuslukuja ja veroastetta kuntalain (§ 118) mukaisessa arviointimenettelyssä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta seuraavan vuoden alusta lukien. Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää tämän määräajan puitteissa. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

- 1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia
- 2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti
- 3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla
- 4) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Kristiinankaupungin osalta yllä mainitut tunnusluvut ovat seuraavat:

Tunnusluvut	2023	Koko maa
1) Vuosikate prosenttia poistoista, kons.	140 %	129 % (2022)
2) Tuloveroprosentti	8,86 %	7,38 % (2023)
3) Lainakanta sis. vuokravastuun €/asukas, kons.	6 157 €	9 065 € (2022)
4) Lainanhoitokate, kons.	1,2	1,2 (2022)

Kunnan konsernitase on 9,6 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Koosteen perusteella voidaan todeta, että vuoden 2023 tilinpäätös ei ylitä yhtäkään kuntalain 118 §:ssä mainittua tunnuslukua. Kohtien 1, 3 ja 4 osalta ei ollut saatavilla tilastotietoja tilikaudelta 2023, minkä vuoksi vertailussa käytetään vuoden 2022 tilastoja.

Toimielinten toiminnan ja talouden arviointi

Elinvoimaisuuden palvelualue

Palvelualue tukee kaupunginhallitusta kunnan toiminnan ja hallinnon koordinoinnissa, huolehtii siitä, että palveluja tuottavilla toimielimillä ja yksiköillä on kunnan mahdollisuuksien nojalla tarpeelliset resurssit saavuttaa asetetut tavoitteet sekä tarjota kuntalaisille heidän tarvitsemiaan palveluja tehokkaasti ja taloudellisesti kunnan kaksikielisyys huomioon ottaen.

Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin olennaisilta osin. Tytäryhtiöitä koskevat fuusiot eivät toteutuneet suunnitellusti, ja muutama digitalisointitoimenpide jäi myös toteuttamatta. Tietoturvan dokumentoinnin päivitykseen liittyvä työ aloitettiin, mutta sitä ei saatettu päätökseen tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteet ja mittarit ovat melko vähäisiä suhteessa siihen, miten tärkeä tehtävä palvelualueella on.

Kaiken kaikkiaan elinvoimaisuuden palvelualueen nettomäärärahat alittuvat noin 125 000 eurolla. Tulosaluetasolla (valtuuston nähden sitova taso) on joitakin pieniä ylityksiä, mutta ne eivät ole merkittäviä.

	Alku- peräinen talousarvio	TA- muu- tokset	TA muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
KÄYTTÖTALOUSOSA, bruttomääräraha					
Elinvoimaisuuden palvelualue					
Keskusvaalilautakunta	-15 000		-15 000	-13 161	1 839
Tarkastuslautakunta	-33 050		-33 050	-28 547	4 503
Kaupunginvaltuusto	-32 200	-12 800	-45 000	-51 890	-6 890
Elinkeinotoimi	-376 000	-60 000	-436 000	-439 449	-3 449
Kaupunginhallitus	-407 200	12 800	-394 400	-352 809	41 591
Maaseutuelinkeino	-100 000	0	-100 000	-104 517	-4 517
Yleinen hallinto	-1 616 550	0	-1 616 550	-1 524 870	91 680

Hyvinvoinnin palvelualue

Hyvinvoinnin palvelualue työskentelee terveyttä edistävän toiminnan parissa ja sen alaisuuteen kuuluvat kansalaisopisto, Lapväärtin kansanopisto, liikuntatoiminta, kulttuuri- ja museotoiminta, kirjastotoiminta, nuorisotyö ja etsivä nuorisotyö sekä kotouttaminen ja työllisyyspalvelut.

Hyvinvoinnin palvelualueen nettomäärärahat alittuvat yhteensä noin 51 000 eurolla. Tulosaluetasolla (valtuustoon nähden sitova taso) on seitsemän eri suuruista ylitystä, jotka kaikki kompensoidaan hallinnon tulosalueen suurella alituksella.

Alku- peräinen	TA- muu-	TA muutosten	Toteutuma	Poikkeama
-------------------	-------------	-----------------	-----------	-----------

	talousarvio	tokset	jälkeen		
Hyvinvoinnin palvelualue					
Hallinto	-183 500	-135 000	-318 500	-193 721	124 779
Museot	-100 800	0	-100 800	-98 135	2 665
Kulttuuritoiminta	-162 000	0	-162 000	-163 019	-1 019
Kirjastot	-377 700	8 470	-369 230	-384 696	-15 466
Liikuntatoimi	-171 100	0	-171 100	-151 568	19 532
Nuorisotoimi	-150 400	0	-150 400	-160 813	-10 413
Vapaa sivistystyö	-294 000	0	-294 000	-327 427	-33 427
Lapväärtin kansanopisto	-341 500	70 000	-271 500	-294 877	-23 377
LAFO, projektit	0	0	0	-915	-915
Legato	-29 000	0	-29 000	-40 490	-11 490

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan palvelualueen toiminnan tavoitteet ovat oleellisilta osin toteutuneet. Palvelualueen henkilöstön hyvinvointi on parantunut ainakin sairauspoissaolon määrän perusteella. Palvelualueen sairauspoissaolopäivät vähenivät vuonna 2023 ollen keskimäärin 6,2 päivää verrattuna vuoteen 2022, jolloin sairauspoissaolopäiviä oli keskimäärin 18,3. Toimintakertomuksen mukaan tavoite koskien panostamista kotoutumista edistäviin palveluihin on toteutunut. Hyvinvoinnin palvelualue on vuonna 2023 järjestänyt kotoutumista edistävää koulutusta, tapahtumia ja kursseja. Vuoden aikana perustettiin myös kotouttamiskoordinaattorin virka.

Koulutuksen palvelualue

Koulutuksen palvelualue vastaa opetuksen järjestämisestä voimassa olevan lainsäädännön sekä kansallisen ja paikallisen tason opetussuunnitelman mukaisesti. Opiskeluhuoltosuunnitelmaa päivitettiin syksyllä 2023.

Taloudelliset tavoitteet ovat ylittyneet kaiken kaikkiaan noin 433 000 eurolla. Tulosaluetasolla (valtuustoon nähden sitova taso) suurimmat ylitykset ovat ruotsinkielisessä koulutoimessa, yhteisissä kustannuksissa ja varhaiskasvatuksessa.

	Alku- peräinen talousarvio	TA- muu- tokset	TA muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Koulutuksen palvelualue					
Ruotsinkielinen koulutoimi	-3 423 250	-55 000	-3 478 250	-3 612 863	-134 613
Suomenkielinen koulutoimi	-3 565 470	-75 000	-3 640 470	-3 463 470	177 000
Yhteiset kustannukset	72 650	0	72 650	-190 312	-262 962
Varhaiskasvatus	-2 665 790	0	-2 665 790	-2 875 491	-209 701
Valmistava opetus	-735 550	0	-735 550	-738 257	-2 707

Tarkastuslautakunta arvioi, että koulutuksen ja varhaiskasvatuksen tavoitteet ovat olennaisilta osin toteutuneet. Syrjäytymisen ehkäisemistä koskevat tavoitteet eivät ole täysin toteutuneet. Suomenkielisille oppilaille on voitu tarjota kohtuullista tukea, kun taas ruotsinkielisille nuorille on ollut haastavampaa järjestää tukihenkilöstöä. Kuraattori- ja psykologipalveluista on edelleen ollut pulaa hyvinvointialueen rekrytointiongelmien takia.

Tekninen palvelualue

Teknisen palvelualueen tavoitteena on luoda yhdyskuntasuunnittelun avulla edellytykset houkuttelevalle ja kestäväälle yhteiskunnalle ja tukea kaikkien Kristiinankaupungissa asuvien ja toimivien hyvän elämän mahdollisuuksia.

Taloudellisia tavoitteita ei kaikilta osin saavutettu. Koko palvelualueen ulkoinen toimintakate ylittyi n. 207 000 eurolla. Tulosalueet KRS-Katu, ravintohuolto ja jätehuolto ylittävät omat sitovat määrärahansa. Poikkeamat johtuvat suurimmaksi osaksi siitä, että Lålbyn kaatopaikan sulkemistyö tuli suunniteltua kalliimmaksi sekä kalliimmasta katujen kunnossapidosta. Tukipalveluiden siirto viivästyi, ja toiminta siirtyi tukipalveluyhtiölle vasta 1.6.2023, mikä selittää ravintohuollon tulosalueen ylityksen.

	Alku-peräinen talousarvio	TA- muu- tokset	TA muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Teknisen palvelualue					
Tekninen palvelu	34 910	0	34 910	61 684	26 774
KRS-Katu	-1 516 050	0	-1 516 050	-1 591 734	-75 684
Kiinteistöt	-1 723 000	-133 470	-1 856 470	-1 788 900	67 570
Ruokahuolto	0	0	0	-85 981	-85 981
Jätehuolto	0	0	0	-163 618	-163 618
Ympäristönsuojelu	-226 000	0	-226 000	-202 262	23 738

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan palvelualueen toiminnan tavoitteet ovat olennaisilta osin toteutuneet. Sihteeritoimintojen uudelleenorganisointi ja osa digitalisointitavoitteista jäivät toteutumatta.

Tilinpäätöksestä ei käy ilmi kaupungin kiinteistöjen korjausvelan suuruus, josta tarkastuslautakunta on aiemmin kaivannut tietoa.

Taseyksikkö Krs Vesi

Eriytetyssä tilinpäätöksessä vesilaitoksen tulos on 122 000 euroa alijäämäinen. Kun investoinnit ja liittymismaksut sekä muutokset saatavissa ja veloissa huomioidaan, vesihuoltolaitoksella on 277 000 euron negatiivinen vaikutus kaupungin rahavaroihin.

Alla olevasta taulukosta käy ilmi, että vuotoprosentin tunnusluku on korkea, minkä vuoksi johtoverkoston korjausvelka on suuri. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan vesilaitoksen toimintaa koskevat tavoitteet ovat toteutuneet, mutta sen talousasioita on tarpeen käydä läpi ja tasapainottaa, koska vesihuoltolaitoksen tulos oli alijäämäinen myös vuosina 2021 ja 2022. Vesilaitoksen tulee olla omavarainen, ja perittävien maksujen tulee riittää kustannusten kattamiseen. Kertynyt ylijäämä on noin miljoona euroa, mutta ylijäämä katoaa nopeasti, jos vesilaitoksen tulos jatkossakin on alijäämäinen.

Tunnusluvut

	2022	2022	2023
liittymät, vesi, kpl	1 564	1 582	1 586
pumpattu vesimäärä, m ³	420 023	423 371	420 975
käytetty vesimäärä, m ³	329 999	302 802	324 700
vuoto, %	21	28	22
liittymät, viemäri, kpl	1 382	1 392	1 394
jäte-, hule- ja kuivatusveden määrä, m ³	339 255	383 774	392 192
laskutettu jätevesimäärä, m ³	254 769	239 662	248 382

hule- ja kuivatusvesi, %	25	37	36
kuivatettu liete, tonnia	768	704	890

Kuntakonsernin toiminnan ja talouden arviointi

Kuntakonserniin kuuluvat kunnan tytäryhteisöt ja kunnan osuudet kuntayhtymissä. Vuonna 2023 Kristiinankaupunki oli mukana perustamassa tukipalveluyhtiötä Oy Stöd Botnia Tuki Ab, joka myy siivous- ja ateriapalveluja lähinnä Pohjanmaan hyvinvointialueelle. Kristiinankaupungin omistusosuus on 13,0 %, mutta osakassopimuksen mukaan yhtiön hallituksen puheenjohtajan tulee olla Kristiinankaupungin kaupungin edustaja hallituksessa.

Tuloslaskelma on 1 642 000 euroa ylijäämäinen. Koko kuntakonsernin lainakanta oli 38,2 miljoonaa euroa eli 6 157 euroa asukasta kohti. Suhteellinen velkaantuneisuus, joka kuvaa kuntakonsernin lainojen takaisinmaksukykyä, on 125,3 %, mikä ylittää suositellun 50 %:n rajan.

Kaupunginvaltuuston tytäryhtiölle asettamat tavoitteet toteutuivat olennaisilta osin suunnitellusti huolimatta siitä, että tytäryhtiöfuusio ei toteutunut suunnitelmien mukaisesti.

Tarkastuslautakunnan arviointi kunnan väestön hyvinvointia ja terveyttä koskevien tavoitteiden toteutumisesta

Kristiinankaupunki 2025 -strategiassa hyvinvoinnin tavoitteiksi on asetettu seuraavaa: *monipuolinen hoito lähellä kunnan asukkaita on turvattu, tarjoamme monipuolisia vapaa-ajan palveluja, vahvistamme varhaiskasvatusta ja koulutusta ja kehitämme sitä yhtenäisesti, laadukas lukiokoulutus, joka on edistysellinen ja edelläkävijä, menestyksellinen kotoutuminen ja hyvinvointisuunnitelman hyväksyminen.*

Hoitopalveluista on vastannut Pohjanmaan hyvinvointialue vuodesta 2022 alkaen. Kristiinankaupungissa järjestettävät palvelut ovat säästötoimenpiteiden takia vähentyneet, mikä on lisännyt asukkaiden huolta terveyspalveluista.

Kaupungissa on suuri vapaa-ajanpalvelujen tarjonta. Hyvinvoinnin palvelualueeseen kuuluvat esim. kansalaisopisto, Lapväärtin kansanopisto, nuorisotyö, liikuntapalvelut, kulttuuri- ja museopalvelut ja kirjastot, jotka kaikki työskentelevät luodakseen mielekästä vapaa-ajantoimintaa Kristiinankaupungin asukkaille. Esimerkiksi uimahallissa oli toimintavuoden 2023 aikana yli 30 000 kävijää, eli 5 000 kävijää enemmän viime vuoteen verrattuna. Kaupunginmuseo Carlsrossa oli 2 940 kävijää kesällä 2023. Kirjastojen lainausten määrä lisääntyi 11 % vuonna 2023 ja kaikkien lainauspisteiden lainaajamäärä on yhteensä 2 586. Toimintavuoden 2023 aikana kansalaisopisto on tarjonnut noin 280 kurssia normaalin kurssitoiminnan puitteissa.

Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä on suuri Kristiinankaupungissa. Kaikille kuntapaikan saaneille lapsille järjestetään laadukasta varhaiskasvatusta ja esikouluopetusta. Kristiinankaupungissa 84 % kaikista 1–5-vuotiaista osallistuu kunnan kustantamaan varhaiskasvatukseen.

Kristiinankaupungissa on noin 80 lukiolaista, joista 36 % käy ruotsinkielistä lukiota ja 64 % suomenkielistä lukiota. Kaupunki on vuodesta 2023 alkaen tehnyt yhteistyötä Finest Futuren kanssa, jonka myötä on lukiot ovat saaneet useita kansainvälisiä opiskelijaita.

Vuonna 2023 Kristiinankaupunkiin muutti ulkomailta Tilastokeskuksen alustavien tilastojen mukaan 183 henkilöä. Vuonna 2022 vastaava luku oli 69 henkilöä. Suuri lisäys johtuu suureksi osaksi siitä, että Ukrainasta sotaa paenneet henkilöt, jotka ovat saaneet tilapäisen suojelun Suomessa, ovat yhden vuoden maassa oleskelun jälkeen voineet alkaa anoa kotikuntaa. Vuoden 2023 lopussa oli noin 100 tilapäisen

suojelun saaneelle henkilölle myönnetty kotikuntapaikka Kristiinankaupungissa. Kunta palkkasi elokuussa 2023 kotouttamiskoordinaattorin, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa neuvonnan ja ohjauksen antaminen kuntaan ulkomailta muuttaneille henkilöille.

Vuonna 2024 on laadittu kaupungin hyvinvointisuunnitelma ja hyvinvointikertomus, joka on tarkoitus hyväksyä valtuustossa vuoden 2024 aikana. Kristiinankaupungin kansallinen HYTE-kerroin on noussut ja ollut 51 vuonna 2021, 50 vuonna 2022 ja 63 vuonna 2023. Kuntien keskiarvo vuonna 2023 oli 67.

Kooste vuodesta 2023 sekä toimenpide-ehdotukset

Vuoden 2023 tilinpäätös antaa oikean kuvan kunnan toiminnasta ja kehityksestä vuoden aikana.

Palvelualueiden johtajien ja tulosalueiden vastuuhenkilöiden tulee hallintosäännön ja talousarvioasiakirjojen määräysten mukaisesti säännöllisesti seurata talousarvion ja asetettujen tavoitteiden toteutumista ja laatia seurantaraportit lautakunnille ja kaupunginhallitukselle. Tekninen lautakunta, suomenkielinen koulutuslautakunta ja ruotsinkielinen koulutuslautakunta eivät olleet vuonna 2023 tehneet mitään dokumentoitua seurantaa talousarviomäärärahojen käytöstä ja tavoitteiden toteutumisesta. Tarkastuslautakunta on vuosittain (viimeksi vuoden 2022 arviointikertomuksessa) raportoinut ylityksistä ja todennut, että talousarvioseurantaa tulee parantaa.

Katsomme, että kaupunginhallitukselle ja lautakunnille on jatkossa jokaisessa kokouksessa tiedotettava talousarviosta ja sen toteutumisesta siten, että kustannuksia on jatkossa mahdollista ennustaa paremmin. Tilivelvollisten viranhaltijoiden tulee myös saada enemmän osaamista ja työkaluja talouden ohjaukseen ja seurantaan.

Kristiinankaupungissa 20. toukokuuta 2024

Kaj Kärr
puheenjohtaja

Tapani Rentola
varapuheenjohtaja

Tommy Englund
jäsen

Birgitta Björres
jäsen

Kerstin Roos
jäsen